

LBRIS

We know
books

**LUCINDA
RILEY**

**HARRY
WHITTAKER**

CELE ȘAPTE SURORI

ATLAS

POVEȘTEA LUI PA SALT

Traducere din limba engleză și note
GABRIELA GHIRCOIȘ

LITERA

București

CAPITOLUL 1

Boulogne-Billancourt, Paris, Franța

Jurnalul e un cadou de la *monsieur* și *madame* Paul Landowski. Ei spun că, deoarece nu vorbesc, dar își dau seama că știu să scriu, ar fi o idee bună să încerc să consemnez ceea ce-mi trece prin minte. La început au crezut că eram pur și simplu sărac cu duhul, că mi-am pierdut mințile, ceea ce, în multe privințe, s-a și întâmplat. Ori, mai precis, poate că doar i-am adus la epuizare locuind de atât timp la ei. Sunt foarte obosiți, ca și mine.

Totuși, ei știu că sunt încă în mințile mele, drept pentru care mă și rugaseră să scriu. Pentru început, încercaseră să mă facă să-mi scriu numele, vârsta și locul din care venisem, dar am învățat de multă vreme că, dacă pui așa ceva pe hârtie, poți da de bucluc. Și numai buclucuri nu mai vreau în viața asta! Așa că mă așezasem la masa din bucătărie și scrisesem o poezie învățată de la Papa. Firește, era una care nu putea să trădeze locul din care venisem, ajungând, în cele din urmă, sub gardul viu din grădina lor. Poezia nu era nici măcar una dintre preferatele mele, însă simțisem că versurile se potriveau cu starea mea de spirit și că erau suficiente ca să-i arate acelui cuplu cumsecade, pe care soarta mi-l scosese în cale atunci când fusesem gata să mor, că eram capabil să comunic. Așa că scrisesem:

*Astă-seară am privit
luna și apoi
Pleiadele
scăpătând*

*Noaptea e deja
pe jumătate dusă; tinerețea
se duce. Sunt*

singur, în pat

Scrisesem în franceză, engleză și germană, nici una dintre acele limbi nefiind cea pe care o folosisem de când învățasem să vorbesc (ceea ce bineînțeles că pot face, numai că, precum cuvintele așternute pe hârtie, orice spui – mai ales în pripă – poate fi folosit împotriva ta). Recunosc că mă bucurasem să văd expresia de mirare de pe fața lui *madame* Landowski în timp ce citea, chiar dacă poezia aceea n-o ajutase defel să afle cine sau al cui eram. În momentul în care îmi trântise castronul cu mâncare în față, Elsa, servitoarea, avea o privire care sugera că ar fi trebuit să fui expedit înapoi, cât mai repede posibil.

Nu-i deloc greu să nu vorbești. A trecut mai bine de un an de când am părăsit casa pe care o cunoscusem de când mă știam. În tot acest răstimp, mi-am folosit glasul doar atunci când a fost absolut necesar.

Din locul în care scriu acum, mă pot uita pe ferestruica mansardei. Mai devreme, i-am văzut pe copiii Landowski venind pe alee. Fuseseră la școală și păreau foarte eleganți în uniformă – Françoise, cu mânuși albe și cu o pălărie de pai care se numește „panama“, iar frații ei, în cămăși albe și sacouri. Cu toate că-l aud adesea pe *monsieur* Landowski plângându-se de lipsa banilor, casa mare, grădina superbă și frumoasele rochii pe care le poartă doamnele din casă îmi spun că e foarte bogat, cu siguranță.

Am mai și ros creionul, obicei de care Papa încercase să mă dezvețe punând pe capătul lui tot soiul de substanțe cu gust îngrozitor. Odată, îmi spusese că substanța din ziua aceea avea gust destul de bun, dar că era otravă, așa că, dacă așa fi băgat-o în gură, așa fi murit. Totuși, în timp ce mă gândeam la traducerea pe care mi-o dăduse de făcut, creionul îmi ajunsese drept în gură. Tata mă văzuse și țipase, mă luase de guler și mă scosese din casă, iar apoi îmi umpluse gura cu zăpadă și după aceea mă pusese s-o scuip. Nu murisem, dar de atunci încolo mă întrebam de multe ori dacă întreaga poveste fusese doar un șiretlic dur, care să mă forțeze să mă dezvăț de rosul creioanelor, sau dacă zăpada și scuipatul chiar mă salvaseră.

Cu toate că mă străduiesc să-mi amintesc de tata, au trecut atât de mulți ani de când nu l-am văzut, încât imaginea lui se estompează în mintea mea...

Poate că e mai bine așa. Da, cel mai bine e să uit tot ce s-a întâmplat înainte. Astfel, dacă o să mă tortureze cineva, n-o să am ce să spun. Iar dacă *monsieur* sau *madame* Landowski au impresia că o să scriu în jurnalul pe care mi l-au dăruit cu atâta amabilitate, având încredere în lăcățelul cu cheie pe care-l pot ține în punguța de piele, atunci se înșală amarnic.

– Jurnalul e un loc în care poți scrie tot ce simți sau ce gândești, îmi explicase cu blândețe *madame* Landowski. E totodată un loc intim, numai pentru ochii tăi. Promit să nu ne uităm niciodată la cele scrise de tine!

Dădusem din cap exagerat de tare, iar apoi îi zâmbisem și-i aruncasem o privire plină de recunoștință, după care o zbughisem sus, în camera mea de la mansardă. N-o crezusem. Știam din experiență că, așa cum lacătele se pot sparge, promisiunile se pot lesne încălca.

„Îți jur pe viața iubitei tale mame că o să mă întorc după tine... Roagă-te pentru mine, așteaptă-mă...“

Clatin din cap, încercând să uit ultimele vorbe pe care mi le-a spus Papa. Și totuși, orice așa face, în vreme ce, în clipa în care

încerc să le cuprind, altele pe care aş vrea să mi le amintesc îmi zboară din minte asemenea pufului de păpădie, acele vorbe ale tatei nu se clintesc.

Jurnalul e legat în piele și făcut din cea mai subțire hârtie. Probabil că i-a costat pe cei doi Landowski cel puțin un franc (așa se numesc banii aici) și a fost, cred, un gest menit să mă ajute, așa că o să-l folosesc. Și apoi, chiar dacă am învățat să nu vorbesc, în lunga mea călătorie m-am întrebat adesea dacă nu cumva n-o să mai știu să scriu. Neavând hârtie și nici creion, una dintre modalitățile prin care supraviețuiam acelor nopți geroase de iarnă era să recit în gând pasaje din poezii, după care să-mi imaginez că scriam literele „cu ochiul minții“.

Îmi place foarte mult expresia asta – Papa spunea că era fe-reastra imaginației noastre. Drept pentru care, atunci când nu recitam poezii, dispăream adesea în acel loc întortocheat despre care Papa spunea că n-avea hotare. Era cât de vast îți doreai tu să fie. Oamenii cu mintea îngustă, adăuga el, aveau prin definiție o imaginație limitată.

Și chiar dacă blajinii Landowski se dovediseră a fi salvatorii mei umani, având grijă de ființa mea întrupată, tot simțeam nevoia să dispar înlăuntrul sinelui meu, să străng din pleoape și să depăn gânduri care n-ar trebui scrise cu nici un preț, fiindcă dacă aş face-o, n-aş mai putea avea nicidecum încredere în alt om.

„Prin urmare“, îmi spusese eu, „ceea ce ar vedea vreunul dintre ei dacă ar citi ce scriu acum“ – și cumva eram convins că ar fi încercat, măcar din curiozitate – „ar fi un jurnal început în ziua în care îmi spusese deja ultimele rugăciuni“.

De fapt, poate că nu le rostisem niciodată. Delirasem atât de intens din pricina febrei, a foamei și a epuizării, încât poate că visasem – dar, în orice caz, aceea fusese ziua în care privisem cel mai frumos chip feminin din câte văzusem vreodată.

În timp ce scriam un rezumat factic despre frumoasa doamnă care mă primise, îmi șoptise cuvinte pline de afecțiune și îmi îngăduise să dorm în casă pentru prima dată după cine știe cât

timp, mă gândisem la cât de tristă păruse ultima oară când o văzusem. De atunci, aflasem că o chema Izabela – Bel, pe scurt. Ea și asistentul de atelier al lui Landowski, *monsieur* Brouilly (care mă rugase să-i spun „Laurent“, nu că în starea mea actuală de muțenie i-aș fi spus cumva), se îndrăgostiseră nebunește unul de celălalt. Iar în seara aceea când părea tristă, ea venise să-și ia rămas-bun. Nu doar de la mine, ci și de la el.

Cu toată vârsta mea fragedă, citisem destul de mult despre dragoste. După plecarea tatei, cotrobăisem prin biblioteca lui și aflasem câteva lucruri extraordinare despre felul de a fi al adulților. La început, presupusesem că actul fizic care era descris acolo trebuia să facă din întreaga poveste un soi de comedie, dar apoi, pentru că autorii – despre care știam că nu erau umoriști – îl descriau în repetate rânduri, îmi dădusem seama că trebuia să fie adevărat. Ei, bine, despre *asta* chiar că nu urma să scriu în jurnalul meu!

Gândindu-mă la acel subiect, am chicotit și mi-am pus mâinile la gură. M-am simțit foarte ciudat, pentru că un chicot exprima un anumit nivel de fericire. Reacția firească a corpului fizic.

– O, Doamne..., am șoptit.

Era ciudat să-mi aud propria voce, care părea mai pătrunzătoare decât ultima dată când rostisem vreun cuvânt. Nimeni nu m-ar fi auzit aici, în mansardă. Ambele servitoare erau jos, frecând, lustruind și ocupându-se de nesfârșitele șiruri de rufe care atârnav pe frânghiile legate în spatele casei. Oricum, chiar dacă nu mă puteau auzi, era mai bine să nu-mi fac un obicei din a mă simți fericit, fiindcă dacă puteam chicoti, atunci însemna că aveam glas și că, fără îndoială, puteam vorbi. Am încercat să mă gândesc la lucruri care să mă întristeze, ceea ce mi s-a părut foarte ciudat, având în vedere că singurul mod în care – culmea! – izbutisem să-mi păstrez mintea întreagă și să ajung în Franța fusese să mă cufund în imaginația mea și să am gânduri optimiste. Apoi mi-am amintit de cele două cameriste, pe care le auzeam mereu pălăvrăgind noaptea, prin peretele subțire care ne despărțea.

Se plâneau că salariul lor era groaznic de mic, programul de lucru – prea lung, saltelele – cu gălme, și că iarna înghețau în acel dormitor de la mansardă. Îmi venea să lovesc în peretele subțire și să le strig că ar fi trebuit să se simtă foarte norocoase fiindcă exista un perete care să ne despartă, că familia care le angajase nu locuia într-o singură cameră, că *aveau* salarii, oricât de proaste ar fi fost. Cât despre faptul că ar fi fost frig în camerele lor... ei, bine, studiasem clima Franței și, chiar dacă Parisul, la periferia căruia ne aflam, era în nord, îmi venea să râd la gândul că o temperatură două grade sub zero ar fi fost o problemă.

Am terminat primul paragraf în noul meu jurnal „oficial” și l-am recitit, prefăcându-mă că eram *monsieur* Landowski, cu barba lui ciudată și cu mustața mare și stufoasă.

Locuiesc la Boulogne-Billancourt. Sunt găzduit de amabila familie Landowski. Soțul și soția se numesc monsieur Paul și madame Amélie Landowski, iar copiii lor sunt Nadine (douăzeci de ani), Jean-Max (șaptesprezece ani), Marcel (treisprezece ani) și Françoise (unsprezece ani). Cu toții sunt foarte amabili cu mine. Mi-au spus că am fost foarte bolnav și că, în timp, o să-mi recapăt forțele. Pe servitoare le cheamă Elsa și Antoinette, iar pe bucătăreasă, Berthe. Aceasta din urmă îmi oferă din ce în ce mai mult din minunatele ei plăcinte, ca să mă îngrașe, spune ea. Prima oară când mi-a dat o farfurie plină, am înfulecat până la ultima firimitură și, cinci minute mai târziu, mi s-a făcut îngrozitor de rău. Medicul a venit să mă vadă și i-a spus lui Berthe că stomacul mi se micșorase din pricina subnutriției și că trebuia să-mi dea porții mai mici, ca să nu mă îmbolnăvesc iarăși foarte tare și să mor. Cred că asta a supărat-o pe Berthe, dar sper că acum, când mănânc din nou aproape așa cum trebuie, ea a înțeles că prețuiesc cum se cuvine și calitatea bucatelor ei. Există un membru al personalului pe care încă nu l-am cunoscut, dar despre care familia vorbește foarte mult. E vorba despre menajeră, al cărei nume e madame Evelyn Gelsen. Acum e în vacanță, în vizită la fiul ei, care locuiește la Lyon.

Sunt îngrijorat că, la cât mănânc acum, îmi pun gazdele să cheltuiască. În plus, mai e și medicul care trebuie să vină și să mă consulte. Știu cât de costisitori pot fi medicii! N-am bani și nici nu muncesc, așa că nu văd cum aș putea să-i răsplătesc pe binefăcătorii mei, lucru care, bineînțeles, e de așteptat din partea mea și ar fi normal să-l fac. Nu-mi dau seama cât timp o să mi se permită să stau aici, dar încerc să mă bucur de fiecare zi petrecută în casa asta frumoasă. Îi mulțumesc Domnului pentru bunătatea acestor oameni și mă rog pentru ei în fiecare seară.

Am continuat să rod capătul creionului în timp ce dădeam din cap, cu satisfacție. Simplificasem limbajul, adăugând și câte o greșeală elementară de ortografie, doar ca să par un băiat normal, în vârstă de zece ani. Nu se făcea să dau de înțeles ce fel de educație primisem cândva. După plecarea tatei, făcusem tot posibilul să mă țin de învățatură, așa cum mă îndemnase el, numai că, fără el ca mentor, avusesem de suferit destul de mult la capitolul ăsta.

Scotând o coală frumoasă de hârtie albă și curată din sertarul biroului vechi – iar pentru mine, să am un sertar și un loc de scris numai al meu era dincolo de orice lux pe care mi-l imaginasem vreodată –, am început să scriu o scrisoare.

*Atelierul Landowski
Rue Moisson Desroches
Boulogne-Billancourt
7 august 1928*

*Dragă monsieur și madame Landowski,
Doresc să vă mulțumesc amândurora pentru cadou. E cel mai frumos jurnal pe care l-am avut vreodată și voi scrie în el în fiecare zi, așa cum mi-ați cerut.*

De asemenea, vă mulțumesc că m-ați primit în casă.

Era cât pe ce să adaug politicosul Al dumneavoastră și numele meu, dar n-am făcut-o. Am împăturit frumos hârtia în două și

apoi în patru, după care am scris numele lor pe micul dreptunghi rezultat din împăturire. Urma ca a doua zi să așez scrisoarea pe tava de argint pe care se colecta corespondența.

Chiar dacă nu ajunseseam în locul spre care plecasem, mă aflam destul de aproape. În comparație cu distanța pe care o parcusesem deja, era echivalentul unei plimbări pe Rue Moisson Desroches și înapoi. Dar încă nu voiam să plec. După cum îi spusese doctorul lui Berthe, trebuia să-mi recapăt forțele. Și era necesar ca asta să se întâmple nu doar la nivel fizic, ci și la cel psihic. Chiar dacă doctorul n-avea cum să înțeleagă, aș fi putut să-i spun că cel mai rău lucru nu era pedeapsa corporală pe care o primisem, ci spaima care încă mă chinuia. Ambele servitoare, probabil pentru că se plictisiseră să se plângă de toți ceilalți din casă, îmi reproșaseră că noaptea strigam în somn și le trezeam. În timpul lungii mele călătorii, mă obișnuisem atât de mult cu asta și, în plus, fusesem atât de extenuat, încât izbuteam să adorm la loc, dar aici, fiindcă eram odihnit și aveam un pat cald, devenisem mai sensibil. De multe ori, nu mai puteam adormi după ce aveam coșmaruri. Nici măcar nu eram sigur că era potrivit să le descriu prin cuvântul „coșmaruri”. Minte mea nemiloasă era cea care mă făcea să re trăiesc lucruri care mi se întâmplaseră cu adevărat.

M-am ridicat, m-am îndreptat spre pat cu jurnalul în mână și m-am băgat sub cearșaf și sub pătura de care n-aveam nevoie, fiindcă vremea era *sufocantă*. Am ascuns jurnalul în pantalonii de pijama, ca să-mi stea confortabil pe interiorul coapsei. Apoi am scos punguța de piele de la gât și am pus-o în același loc în care ascusesem jurnalul, pe cealaltă coapsă. În timpul lungii mele călătorii, învășasem care era locul în care puteai ascunde cel mai bine lucruri atât de prețioase.

M-am întins pe saltea și m-am lăsat pe spate – calitatea saltelei fiind un alt lucru de care se plânseseră Elsa și Antoinette, însă pentru mine era ca și cum aș fi dormit pe un nor alcătuit din aripi de înger –, am închis ochii și am spus repede o rugăciune

pentru Papa și mama, oriunde s-ar fi aflat ea în ceruri, după care am încercat să dorm.

Dar un gând continua să mă săcăie. Nu-mi plăcea să recunosc, însă mai aveam un motiv pentru care așternusem pe hârtie acea scrisoare prin care le mulțumeam soților Landowski: deși știam că trebuia să-mi continui călătoria, încă nu eram pregătit să renunț la cea mai minunată dintre toate senzațiile – siguranța.

CAPITOLUL 2

– Ei, cum ți se pare, tinere? m-a întrebat *monsieur* Landowski în timp ce mă uitam în ochii Domnului nostru, care era aproape cât mine de mare.

Tocmai desăvârșise capul lui *Cristo Redentor*¹, așa cum îi ziceau brazilienii, sau Isus Hristos, așa cum îl știam eu. *Monsieur* Laurent Brouilly îmi spusese că statuia avea să fie așezată pe piscul unui munte dintr-un oraș numit Rio de Janeiro. După asamblarea tuturor elementelor, statuia urma să aibă o înălțime de treizeci de metri. Văzusem versiunile în miniatură ale sculpturii finite și știam că Hristosul brazilian (și francez) avea să stea în picioare, cuprinzând orașul în brațele larg deschise. Mi se părea foarte ingenios faptul că, de la distanță, ai fi zis că era o cruce. Cum să ducă statuia pe munte și cum s-o asambleze fuseseră principalele subiecte de discuție și motivele de îngrijorare din ultimele săptămâni. *Monsieur* Landowski părea să aibă multe altele pe cap, fiindcă lucra în același timp la statuia unui chinez pe nume Sun Yat-sen și se frământa din pricina ochilor. Era un perfecționist, după părerea mea.

În zilele lungi și fierbinți de vară, fusesem atras de atelierul lui *monsieur* Landowski. Mă furișam acolo și mă ascundeam în spatele numeroșilor bolovani care așteptau să prindă formă.

¹ Hristos Mântuitorul (în limba portugheză în original)

De obicei, atelierul era plin de ucenici și de asistenți care, la fel ca Laurent, se aflau acolo ca să învețe de la marele maestru. Majoritatea mă ignorau, deși *mademoiselle* Margarida îmi zâmbea întotdeauna dimineața, după ce sosea. Era bună prietenă cu Bel, așa că știam că era unul dintre oamenii de încredere.

Monsieur mă zărise într-o zi în atelier și, ca orice tată, îmi reproșase că nu-i cerusem permisiunea înainte de a intra. Clătinasem din cap și îmi întinsesem brațele în față, îndreptându-mă cu spatele spre ușă, dar amabilul domn se înduioșase și îmi făcuse semn să vin la el.

– Brouilly mi-a spus că îți place să ne privești când lucrăm. E adevărat?

Încuviințasem din cap.

– Ei, bine, atunci nu-i nevoie să te ascunzi! Atât timp cât juri să nu atingi nimic, ești binevenit, băiete. Mi-aș fi dorit ca și copiii mei să arate la fel de mult interes față de munca mea.

Din acel moment, mi se îngăduise să mă așez la masa de lucru, mi se dăduse o bucată de steatit de prisos și mi se pusese la dispoziție propriul set de unelte.

– Privește și învață, băiete, privește și învață! mă sfătuisese Landowski.

Și așa făcusem. Nu că mi-ar fi ieșit ceva după ce loveam cu ciocanul în daltă, încercând să mămodelez piatra mea. Indiferent de felul în care încercam s-o modelez – în cele mai simple forme –, mă alegeam mereu cu o grămăjoară de moloz.

– Deci, băiete, ce părere ai? a întrebat *monsieur* Landowski, arătând spre capul lui *Cristo*.

Am încuviințat energic din cap, ca întotdeauna, simțindu-mă vinovat că acel om bun, care mă primise în casa lui, încă aștepta să-i răspund în cuvinte. Doar datorită perseverenței lui, merita să rostesc măcar unul, dar știam că, de îndată ce aș fi deschis gura și aș fi vorbit, m-aș fi pus în pericol.

Madame Landowski, dându-și seama la un moment dat că scriam și că înțelegeam ce mi se spunea, îmi dăduse un teanc de hârtie veche.

– Să înțeleg că dacă îți pun o întrebare, poți scrie răspunsul, da?

Dădusem din cap în semn de încuviințare. De atunci, comunicarea devenise foarte simplă.

Acum, ca răspuns la întrebarea lui *monsieur* Landowski, am scos creionul din buzunarul pantalonilor, am scris un cuvânt care ocupa aproape întreaga pagină și i l-am arătat.

El l-a citit și a chicotit.

– *Magnifique*¹, zici? Ei, bine, îți mulțumesc, tinere, și să sperăm că aprecierea ta e cea de care o să aibă parte acest *Cristo* atunci când o să stea, maiestuos, în vârful Muntelui Corcovado, de cealaltă parte a lumii! *Dacă* izbutim să-l ducem vreodată acolo...

– Aveți încredere, domnule! a răspuns Laurent din spatele meu. Bel îmi spune că sunt în plină desfășurare pregătirile care se fac ca să putem folosi funicularul.

– Zău? a întrebat *monsieur* Landowski, ridicând dintr-o sprânceană grizonantă și stufoasă. Se pare că știi mai multe decât mine! Heitor da Silva Costa îmi tot zice că o să discutăm despre cum să expediem sculptura și s-o punem în picioare, dar discuția la care se referă nu pare să mai aibă loc. E deja ora prânzului? Am nevoie de niște vin ca să-mi calmez nervii! Încep să simt că proiectul ăsta, *Cristo*, ar putea fi sfârșitul carierei mele. Am fost un neghiob să accept o asemenea nebulie!

– Mă duc să aduc mâncarea, a răspuns Laurent, iar apoi s-a îndreptat spre bucătăria minusculă, pe care o să mi-o amintesc veșnic în detaliu, cea încăpere fiind primul meu refugiu de când, cu multe luni în urmă, plecasem de acasă.

Am zâmbit în timp ce îl priveam pe Laurent deschizând o sticlă de vin.

Ori de câte ori mă trezeam devreme, în zori, mă strecuram în atelier doar ca să mă aflu printre frumusețile de-acolo. Stând

¹ Magnific (în limba franceză în original)

în acel spațiu cu totul deosebit, mă gândeam că Papa ar fi râs la aflarea veștii că, dintre toate locurile în care aș fi putut ajunge – ca, de pildă, fabrica Renault, aflată la doar câțiva kilometri de aici –, ajunsese, în schimb, într-un loc pe care el însuși l-ar fi numit un templu al artei. Știam că Papa, cumva, s-ar fi bucurat.

Azi-dimineață, stând printre blocurile de piatră și privind fața blândă a lui *Cristo*, auzisem un zgomot în spatele unei draperii ce masca intrarea într-o cameră în care mâncam de obicei. Mergând tiptil și aruncând o privire dincolo de draperie, văzusem două picioare ieșind de sub masă. Se dovedise că sunetul era sforăitul ușor al lui Laurent. De când Bel se întorsese în Brazilia, observasem că Laurent arăta mai rău dimineața, din pricina băuturii, cu ochii roșii și împăienjeniți, cu pielea de o nuanță bolnăvicioasă, pământie, de parcă ar fi fost mereu pe cale să dea afară tot ce avea în stomac. (Și aveam *multă* experiență, știind când anume un bărbat sau o femeie depășea cu mult limitele normale în ceea ce privea băutura.)

Acum, uitându-mă cum Laurent își umplea paharul până la buză, mi-am făcut griji pentru ficatul lui, despre care Papa spunea că era organul cel mai afectat de băutură. Dar nu numai ficatul lui Laurent mă îngrijora, ci și inima lui. Chiar dacă înțelegeam că era imposibil ca organul în sine să fie distrus fizic de dragoste, ceva în sufletul lui chiar se frânsese. Poate că într-o zi aveam să înțeleg de ce ai vrea să-ți îneci amarul în băutură.

– *Santé!*¹ au spus cei doi bărbați în timp ce ciocneau.

Câtă vreme ei au șezut la masă, eu mi-am făcut de lucru la bucătărie, luând pâinea, brânza și pătlăgelele roșii pe care doamna ce locuia la capătul drumului le creștea în grădina ei.

Știam asta pentru că o văzusem pe Evelyn, menajera, apărând în bucătărie cu o ladă plină cu legume. Cum nu era o doamnă zveltă și nici nu era deloc tânără, dădusem fuga ca să-i iau lada din mâini și s-o pun deoparte.

¹ Noroc (în limba franceză în original)